

Economische, ecologische, digitale transitie...

Welke impact op jobs?

INTERVIEW MET MAREK HUDON (ULB)

VERJAARDAGSWEEK - 30 JAAR BRUPARTNERS
Evolutie van de arbeidsmarkt en New Ways of Working

©MAREK HUDON

MAREK HUDON

- Professor at the **Solvay Brussels School of Economics and Management** (SBS-EM), Université Libre de Bruxelles (ULB)
- Visiting Professor at **Paris-1 (Sorbonne)** and **Université de Namur**
- Director of the **Centre for Economic and Social Studies on the Environment** (CEESE)
- Co-Director of the **Centre for European Research in Microfinance** (CERMi)

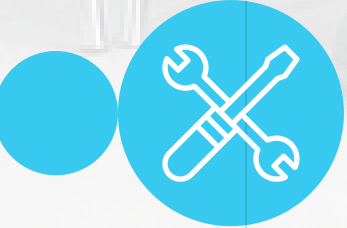
Brupartners:

Wat zijn de belangrijkste transitie waaraan de huidige arbeidsmarkt het hoofd moet bieden? Hebben deze allemaal hetzelfde effect op de werkgelegenheid?

Marek Hudon: *“De Brusselse arbeidsmarkt is uiteraard niet immuun voor de grote mondiale trends, of het nu gaat om het leefmilieu, sociale aangelegenheden of digitale ontwikkelingen... en dus ook niet voor de transitie die daarmee gepaard gaan.”*

*“Wat de arbeidsmarkt betreft, **zien we allemaal dat de verwachtingen van werknemers veranderen**, vooral bij de jongere generaties, **en dat ondernemingen niet altijd in staat zijn om hierop correct in te spelen...** of om zelfs op deze veranderende verwachtingspatronen te anticiperen, zoals op het vlak van het **evenwicht tussen werk en privéleven**, dat in heel wat sectoren op zijn kop is gezet. Dit is geen gemakkelijke taak, als men bedenkt dat ook de jongste generaties die de arbeidsmarkt betreden andere verwachtingen hebben. Daarenboven maakt de diversiteit van het Brusselse economische weefsel de taak des te moeilijker voor beleidsvoerders en sociale actoren.”*

*“Bovendien is er nog steeds een **zeer grote wanverhouding tussen de kwalificaties die nodig zijn voor knelpuntberoepen en deze van werkzoekenden**, ook in Brussel, waar de arbeidsmarkt nog steeds sterk van de andere Gewesten verschilt. Men kan zich gemakkelijk voorstellen dat de **digitalisering** van vele functies deze wanverhouding nog zou kunnen versterken. Maar ik denk nu ook niet dat we doemdenkers hoeven te zijn. Sinds 2019 groeit het aantal startende ondernemingen in Brussel. Voor het eerst in vele jaren zal de werkgelegenheidsgraad in 2023 in Brussel hoger liggen dan in Wallonië, met name dankzij de ontwikkeling van opleidingen en meer in het algemeen van de vaardigheden van zowel werknemers als werkzoekenden. Natuurlijk is er nog ruimte voor verbetering.”*

Brupartners:

Waar liggen nu juist de kansen, maar ook de aandachtspunten van de transitie naar artificiële intelligentie voor de werkgelegenheid?

Kansen

*“De belangrijkste kansen liggen ongetwijfeld in **het beperken van het aantal zeer repetitieve taken**, waarvan sommige puur handmatig zijn, die vroeger weinig bevredigend en zeer tijdrovend waren. Artificiële intelligentie zal **veel verder gaan dan « eenvoudige » automatisering**, zoals we vandaag concreet zien met IT-tools die e-mails op basis van eerdere uitwisselingen beantwoorden. We staan nog maar aan het begin van deze evolutie op het gebied van artificiële intelligentie, die een grote impact zal hebben op bepaalde functies, met name ondersteunende functies, en meer in het algemeen in bepaalde sectoren. Maar niet alle sectoren zullen op dezelfde manier beïnvloed worden.*

*Voor ondernemingen betekent dit ook een **spectaculaire toename van de productiviteit**, met acute sociale vragen in verband met de evolutie van deze functies en de herverdeling van deze productiviteitswinsten...”*

Aandachtspunten

*“...Maar het betekent ook dat er **nieuwe vaardigheden moeten worden verworven om deze tools, nieuwe taken, enz. te beheren**. Ondernemingen en hun managers hebben een echte verantwoordelijkheid om deze transitie voor te bereiden, om deze zo goed mogelijk in de loop van de tijd te ondersteunen en ook om **collectief na te denken over de impact van deze transitie op de bedrijfscultuur en de menselijke verhoudingen** binnen het bedrijfsleven.”*

Aandachtspunten

*“De debatten over de ontwikkeling van telewerk en technologische ontwikkeling vormen een goede aanzet tot wat ons te wachten staat. Telewerk beantwoordt aan het verlangen naar een nieuw evenwicht tussen werk en privéleven, maar brengt tegelijkertijd een belangrijke sociale dimensie van de werkomgeving in gevaar. En met repercussies voor de economische activiteit in Brussel, die opnieuw moet worden uitgedacht. **Of het nu in onze onderneming is of voor het Gewest, wie dreigen we te worden, wie willen we zijn als collectief?** De uitdaging is immens en wordt, denk ik, vanuit menselijk oogpunt soms onderschat.”*

Brupartners:

Hoe kunnen we de massale instroom van nieuwe vaardigheden die deze transitie vereisen (invoering van duurzaamheid in beroepen, nieuwe digitale vaardigheden, enz.) beheren en ervoor zorgen dat studenten, werkenden en werkzoekenden aan de behoeften van de ondernemingen kunnen blijven voldoen?

*“De uitdaging is immens en complex in Brussel, waar in bepaalde delen van het Gewest nog steeds **armoede heerst en ongelijkheden blijven bestaan.**”*

We beginnen echter niet met een onbeschreven blad, omdat sommige ondernemingen al met deze transitie zijn begonnen en het verdienen om op de voorgrond te worden geplaatst. De inspanningen van de afgelopen tiental jaar om ondernemingen op dit gebied te ondersteunen zijn aanzienlijk geweest, ook al moeten er onderweg nog veel ondernemingen hierbij worden betrokken.

*Ik heb ook de indruk dat **het nuttig zou zijn om,** naast de bestaande publieke en private instrumenten, **andere opleidingsmethoden te ontwikkelen** die de al bestaande zouden kunnen aanvullen. Ik denk hierbij meer bepaald aan wat Molengeek doet om jongeren op een andere manier te bereiken. **Publiek-private (sectorale) allianties zijn nuttig om de behoeften** van vandaag en morgen **in kaart te brengen** en om deze beter van dienst te zijn. Als docent in het hoger onderwijs ben ik goed geplaatst om u te vertellen dat opleidingen zichzelf voortdurend opnieuw moeten uitvinden!”*

Brupartners:

Is het mogelijk, of eerder utopisch, om een transitie te plannen die « eerlijk is voor iedereen » (beroepen die zullen verdwijnen, nieuwe vaardigheden die aan het einde van een loopbaan moeilijk te verwerven zijn, enz.)?

*“Wat de milieutransitie betreft, geven wetenschappelijke studies duidelijk aan dat de situatie dringend is, met zes planetaire limieten die al overschreden zijn en waarvan de gevolgen ook in Brussel steeds sterker naar voren komen. **De transitie is dus eenvoudigweg absoluut noodzakelijk en moet eerlijk zijn**, zo niet zal ze gewoon niet plaatsvinden. Ik had het genoeg om samen met de Antwerpse sociologe Béa Cantillon medevoorzitter te zijn van een Hoog Comité van Deskundigen voor een rechtvaardige transitie, en de analyses zijn eenduidig: **de meest kwetsbaren worden het eerst door milieueffecten getroffen, zijn vaak het minst verantwoordelijk en nemen minder deel aan de verschillende formele of informele besluitvormingsprocessen**. De arbeidsmarkt staat centraal in deze spanningen.*

*Europese studies suggereren dat wij in Europa niet het meest aan de gevolgen van de huidige transitie zijn blootgesteld. Voor andere Europese landen die een massale overstap van fossiele brandstoffen moeten maken, is de impact op de arbeidsmarkt zelfs nog groter. Desalniettemin is het **van vitaal belang om werknemers ondersteuning en opleiding te bieden**, omdat het duidelijk is dat de situatie anders erg frustrerend zal zijn voor werkgevers die wanhopig op zoek zijn naar personeel. Dit is geen nieuwe situatie. Er wordt al tientallen jaren over het belang van opleiding gepraat. Het beroert me echter altijd als een onderneming haar opleidingsdoelen niet behaalt, ook al heeft ze de middelen daartoe. **Investeren in opleiding en welzijn van een team is uiteraard vaak de beste langetermijninvestering. Anticiperen op en bundelen van publieke/private middelen om deze rechtvaardige transitie te bewerkstelligen, is van essentieel belang en wordt maar al te vaak over het hoofd gezien** omdat de uitdagingen en gevolgen/voordelen niet direct duidelijk zijn. Maar dit nu over het hoofd zien, is de toekomst en de economische ontwikkeling van morgen belasten. Sommigen hebben het al begrepen en de beweging is op gang gekomen, zij het onvoldoende. Het is dus geen utopie, het is wel degelijk fundamenteel. Anders reageren we alleen maar zoals we deden met COVID.”*